

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 20ής Οκτωβρίου 2022*

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 – Άρθρο 6 – Εναγόμενος που δεν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος – Άρθρο 17 – Διεθνής δικαιοδοσία σε συμβάσεις καταναλωτών – Έννοια του όρου “επαγγελματική δραστηριότητα” – Άρθρο 21 – Διεθνής δικαιοδοσία σε ατομικές συμβάσεις εργασίας – Έννοια του όρου “εργοδότης” – Σχέση εξαρτημένης εργασίας – Κανονισμός (ΕΚ) 593/2008 – Εφαρμοστέο δίκαιο – Άρθρο 6 – Ατομική σύμβαση εργασίας – Συμφωνία πατρωνίας συναφθείσα μεταξύ του εργαζομένου και τρίτης εταιρίας προς εξασφάλιση της εκτέλεσης των υποχρεώσεων του εργοδότη έναντι του εργαζομένου»

Στην υπόθεση C-604/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundesarbeitsgericht (ομοσπονδιακό δικαστήριο εργατικών διαφορών, Γερμανία) με απόφαση της 24ης Ιουνίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Νοεμβρίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

ROI Land Investments Ltd

κατά

FD,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Jürimäe, πρόεδρο τμήματος, Μ. Safjan (εισηγητή), Ν. Piçarra, Ν. Jääskinen και Μ. Gavalec, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Richard de la Tour

γραμματέας: Α. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο FD, εκπροσωπούμενος από την Ν. von Kirchbach, Rechtsanwältin,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την M. Heller και τους M. Wilderspin και W. Wils,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 28ης Απριλίου 2022,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 1, του άρθρου 17, παράγραφος 1, και του άρθρου 21, παράγραφος 1, στοιχείο β', σημείο i, και παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1), καθώς και του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη I) (ΕΕ 2008, L 177, σ. 6, στο εξής: κανονισμός Ρώμη I).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της ROI Land Investments Ltd (στο εξής: ROI Land) και του FD, με αντικείμενο την άρνηση της ROI Land, υπεύθυνης δυνάμει συμφωνίας πατρωνίας έναντι του FD για τις υποχρεώσεις από σύμβαση εργασίας συναφθείσα μεταξύ του δευτέρου και μιας θυγατρικής της πρώτης, να εξοφλήσει τις απαιτήσεις που απέρρεαν από την τελευταία αυτή σύμβαση.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 1215/2012

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4, 14, 15 και 18 του κανονισμού 1215/2012 έχουν ως εξής:
 - «(4) Ορισμένες διαφορές μεταξύ των εθνικών κανόνων για τη δικαιοδοσία και την αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων δυσχεραίνουν την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Είναι ουσιώδης η θέσπιση διατάξεων σχετικά με την ενοποίηση των κανόνων σύγκρουσης δικαιοδοσίας στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ώστε να εξασφαλίζεται ταχεία και απλή αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων που εκδίδονται σε κράτος μέλος.
- [...]
- (14) Ο εναγόμενος που δεν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος θα πρέπει γενικώς να υπόκειται στους εθνικούς κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας που ισχύουν στο κράτος μέλος του επιληφθέντος δικαστηρίου.

Ωστόσο, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των καταναλωτών και των εργαζομένων, να προστατευθεί η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων των κρατών μελών στις περιπτώσεις που έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία και να καταστεί σεβαστή η αυτονομία των διαδίκων, ορισμένοι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας του παρόντος κανονισμού εφαρμόζονται ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας του εναγομένου.

(15) Οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας θα πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας και να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου. Η δωσιδικία αυτή θα πρέπει να ισχύει πάντοτε, εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των διαδίκων δικαιολογεί άλλο συνδετικό στοιχείο. Η κατοικία των νομικών προσώπων πρέπει να καθορίζεται αυτοτελώς ώστε να αυξάνεται η διαφάνεια των κοινών κανόνων και να αποφεύγονται οι συγκρούσεις δικαιοδοσίας.

[...]

(18) Στις συμβάσεις ασφάλισης, καταναλωτών και εργασίας είναι σκόπιμο να προστατεύεται το αδύναμο μέρος με ευνοϊκότερους για τα συμφέροντά του κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας.»

4 Το άρθρο 4 του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.

2. Τα πρόσωπα που δεν έχουν την ιθαγένεια του κράτους μέλους στο οποίο κατοικούν, υπάγονται, στο κράτος αυτό, στους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που ισχύουν για τους ημεδαπούς.»

5 Το άρθρο 6 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«1. Αν ο εναγόμενος δεν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος, η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων κάθε κράτους μέλους ρυθμίζεται από το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους, με την επιφύλαξη του άρθρου 18 παράγραφος 1, του άρθρου 21 παράγραφος 2, και των άρθρων 24 και 25.

2. Κατά του εναγομένου αυτού, κάθε πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά του, μπορεί να επικαλεσθεί στο κράτος μέλος αυτό, όπως και οι ημεδαποί, τους εκεί ισχύοντες κανόνες δικαιοδοσίας [...]».

6 Το τμήμα 4 του κεφαλαίου II του ίδιου κανονισμού αφορά τη «[δ]ιεθν[ή] δικαιοδοσία σε συμβάσεις καταναλωτών» και περιλαμβάνει το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο γ', που έχει ως εξής:

«Σε συμβάσεις που ο σκοπός τους μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου που τις καταρτίζει, του καταναλωτή, η διεθνής δικαιοδοσία καθορίζεται από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος με την επιφύλαξη του άρθρου 6 και του άρθρου 7 σημείο 5:

[...]

γ) όταν η σύμβαση έχει συναφθεί με πρόσωπο το οποίο ασκεί εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες στο έδαφος του κράτους μέλους κατοικίας του καταναλωτή ή κατευθύνει με οποιοδήποτε τρόπο τέτοιου είδους δραστηριότητες σε αυτό το κράτος μέλος ή σε διάφορα κράτη, συμπεριλαμβανομένου του εν λόγω κράτους μέλους, και η σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο των εν λόγω δραστηριοτήτων.»

- 7 Το άρθρο 18 του κανονισμού 1215/2012 περιλαμβάνεται στο ίδιο τμήμα 4 και ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Αγωγή του καταναλωτή κατά του αντισυμβαλλομένου ασκείται είτε ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του ο αντισυμβαλλόμενος είτε, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία του αντισυμβαλλομένου, ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του καταναλωτή.»

- 8 Το τμήμα 5 του κεφαλαίου II του κανονισμού αυτού επιγράφεται «Διεθνής δικαιοδοσία σε ατομικές συμβάσεις εργασίας» και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 20 και 21. Το άρθρο 20 έχει ως εξής:

«1. Ως προς διαφορές από ατομικές συμβάσεις εργασίας, η διεθνής δικαιοδοσία καθορίζεται από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος, με την επιφύλαξη του άρθρου 6, του άρθρου 7 σημείο 5 και, όταν η διαδικασία κινείται κατά εργοδότη, του άρθρου 8 σημείο 1.

2. Όταν εργαζόμενος συνάπτει ατομική σύμβαση εργασίας με εργοδότη ο οποίος δεν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος, αλλά διαθέτει υποκατάστημα, πρακτορείο ή οποιαδήποτε άλλη εγκατάσταση σε κράτος μέλος, τότε ο εργοδότης θεωρείται ότι για διαφορές σχετικές με τις εργασίες του υποκαταστήματος, πρακτορείου ή άλλης εγκατάστασης έχει την κατοικία του σ' αυτό το κράτος μέλος.»

- 9 Το άρθρο 21 του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«1. Εργοδότης που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί:

[...]

β) σε άλλο κράτος μέλος:

- i) ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου στον οποίο ή από τον οποίο ο εργαζόμενος συνήθως εκτελεί την εργασία του ή των δικαστηρίων του τελευταίου τόπου στον οποίο ή από τον οποίο συνήθως εκτελούσε την εργασία του· ή
- ii) εάν ο εργαζόμενος δεν εκτελεί ή δεν εκτελούσε συνήθως την εργασία του στην ίδια πάντοτε χώρα, ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου στον οποίο είναι ή ήταν εγκατεστημένη η επιχείρηση που τον προσέλαβε.

2. Ο εργοδότης ο οποίος δεν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος ενάγεται ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους σύμφωνα με την παράγραφο 1 στοιχείο β).»

- 10 Το άρθρο 63, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, εταιρεία ή άλλο νομικό πρόσωπο έχει την κατοικία της στον τόπο στον οποίο έχει:

- α) την καταστατική της έδρα·
- β) την κεντρική της διοίκηση· ή
- γ) την κύρια εγκατάστασή της.»

- 11 Το άρθρο 80 του κανονισμού 1215/2012 ορίζει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 44/2001 [του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1)]. Οι παραπομπές στον καταργούμενο κανονισμό θεωρούνται ότι γίνονται στον παρόντα κανονισμό και διαβάζονται σύμφωνα με τον πίνακα αντιστοιχίας που περιέχεται στο παράρτημα ΙΙΙ.»

Ο κανονισμός Ρώμη Ι

- 12 Η αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού Ρώμη Ι έχει ως εξής:

«Το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής και οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να συνάδουν με τον κανονισμό [44/2001] και τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη ΙΙ) [(ΕΕ 2007, L 199, σ. 40)].»

- 13 Το άρθρο 6 του κανονισμού αυτού αφορά τις «[σ]υμβάσεις καταναλωτών» και ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των άρθρων 5 και 7, η σύμβαση που συνάπτει φυσικό πρόσωπο για σκοπό που μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική του δραστηριότητα (“ο καταναλωτής”) με άλλο πρόσωπο που ενεργεί στο πλαίσιο της άσκησης της επαγγελματικής του δραστηριότητας (“ο επαγγελματίας”), διέπεται από το δίκαιο της χώρας όπου ο καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του, εφόσον ο επαγγελματίας:

- α) ασκεί τις εμπορικές ή επαγγελματικές του δραστηριότητες στη χώρα όπου ο καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του· ή
- β) με οιοδήποτε μέσο κατευθύνει αυτές τις δραστηριότητές του σε αυτή τη χώρα ή σε διάφορες χώρες μεταξύ των οποίων και η συγκεκριμένη χώρα,

και η σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο των εν λόγω δραστηριοτήτων.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 14 Η ROI Land, εταιρία με έδρα στον Καναδά, δραστηριοποιείται στον κλάδο των ακινήτων.
- 15 Ο FD, κάτοικος Γερμανίας, απασχολήθηκε στη ROI Land Investment από τον Σεπτέμβριο του 2015 ως «deputy vice president investors relations» (αναπληρωτής αντιπρόεδρος σχέσεων με τους επενδυτές). Κατόπιν απόφασής τους να «μεταφέρουν» τη συμβατική τους σχέση σε ελβετική εταιρία η οποία επρόκειτο να συσταθεί, ο FD και η ROI Land συμφώνησαν, κατά τη διάρκεια του Νοεμβρίου 2015, να καταγγείλουν αναδρομικώς τη μεταξύ τους σύμβαση εργασίας.
- 16 Στις 14 Ιανουαρίου 2016 συστάθηκε η εταιρία R Swiss AG (στο εξής: R Swiss) βάσει του ελβετικού δικαίου. Η ROI Land είναι η μητρική της νέας αυτής εταιρίας.

- 17 Στις 12 Φεβρουαρίου 2016 ο FD συνήψε με την R Swiss γραπτή σύμβαση εργασίας (στο εξής: επίμαχη σύμβαση εργασίας) για τη θέση του διευθυντή, η οποία προέβλεπε την καταβολή πριμ πρόσληψης ύψους 170 000 δολαρίων ΗΠΑ (USD) (περίπου 153 000 ευρώ) καθώς και, πέραν των λοιπών παροχών, μηνιαίες αποδοχές ύψους 42 500 USD (περίπου 38 000 ευρώ). Συμφωνήθηκε επίσης με τη ROI Land η σύναψη προχρονολογημένης σύμβασης δανείου (loan agreement), με ημερομηνία 1η Οκτωβρίου 2015 και με αντικείμενο τη χορήγηση στον FD δανείου ύψους 170 000 USD (περίπου 153 000 ευρώ). Σκοπός της συμφωνίας αυτής ήταν η μετατροπή της αμοιβής που, βάσει της συμβάσεως εργασίας, οφειλόταν στον FD για τέσσερις μήνες σε δάνειο αποπληρωτέο στη ROI Land, με καταβολή του σχετικού ποσού από την R Swiss στον FD υπό τη μορφή πριμ πρόσληψης κατ' εφαρμογήν του ελβετικού φορολογικού δικαίου.
- 18 Την ίδια ημέρα, ο FD και η ROI Land υπέγραψαν συμφωνία δυνάμει της οποίας η δεύτερη δεσμευόταν άμεσα έναντι του πρώτου για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απέρρεαν από τη σύμβαση εργασίας η οποία είχε συναφθεί με την R Swiss (στο εξής: συμφωνία πατρωνίας). Η συμφωνία αυτή περιελάμβανε τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 1

Η [ROI Land] ίδρυσε θυγατρική, την [R Swiss], για τις πωλήσεις στην Ευρώπη. Ο διευθυντής είναι το εκτελεστικό στέλεχος διοίκησης της επιχείρησης αυτής. Επί τη βάση της εν λόγω παραδοχής, η [ROI Land] δηλώνει τα εξής:

Άρθρο 2

Η [ROI Land] αναλαμβάνει την πλήρη ευθύνη για την εκτέλεση των υποχρεώσεων από τις συμβάσεις της [R Swiss] βάσει της συνεργασίας του διευθυντή της με την [R Swiss].»

- 19 Στις 11 Ιουλίου 2016 η R Swiss κατήγγειλε τη σύμβαση εργασίας του FD. Ο τελευταίος προσέβαλε την καταγγελία της σύμβασης εργασίας ενώπιον του Arbeitsgericht Stuttgart (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου εργατικών διαφορών της Στουτγάρδης, Γερμανία), στην περιφέρεια του οποίου βρισκόταν ο τόπος όπου ο FD εκτελούσε συνήθως την εργασία του, ήτοι η Στουτγάρδη (Γερμανία). Το δικαστήριο αυτό διαπίστωσε την ακυρότητα της καταγγελίας, με απόφαση της 2ας Νοεμβρίου 2016, η οποία κατέστη τελεσίδικη. Εξάλλου, το ίδιο δικαστήριο υποχρέωσε την R Swiss να καταβάλει στον FD το ποσό των 255 000 USD (περίπου 230 000 ευρώ) ως πριμ πρόσληψης, καθώς και το ποσό των 212 500 USD (περίπου 191 000 ευρώ) ως αποδοχές για το χρονικό διάστημα από τον Απρίλιο έως τον Αύγουστο του 2016. Η R Swiss δεν συμμορφώθηκε με την ως άνω απόφαση. Στις αρχές Μαρτίου 2017 κινήθηκε εις βάρος της R Swiss πτωχευτική διαδικασία κατά το ελβετικό δίκαιο, η οποία όμως ανεστάλη λόγω έλλειψης ενεργητικού.
- 20 Κατόπιν τούτου, ο FD άσκησε άλλη αγωγή ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων, τα οποία θεωρεί ότι έχουν διεθνή δικαιοδοσία, αν μη τι άλλο λόγω της ειδικής δωσιδικίας για συμβάσεις καταναλωτών. Με την αγωγή αυτή ζήτησε, μεταξύ άλλων, να υποχρεωθεί η ROI Land στην καταβολή των ποσών που του όφειλε η R Swiss, σύμφωνα με την απόφαση του Arbeitsgericht Stuttgart (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου εργατικών διαφορών της Στουτγάρδης) της 2ας Νοεμβρίου 2016, καθώς και στην καταβολή ποσού 595 000 USD (περίπου 536 000 ευρώ) για τις μηνιαίες αποδοχές τις οποίες η τελευταία θα έπρεπε να του καταβάλει για το χρονικό διάστημα από τον Σεπτέμβριο του 2016 έως τον Νοέμβριο του 2017. Προς στήριξη της αγωγής του, ο FD επικαλέστηκε τη συμφωνία πατρωνίας.

- 21 Το Arbeitsgericht Stuttgart (πρωτοβάθμιο δικαστήριο εργατικών διαφορών της Στουτγάρδης) απέρριψε την αγωγή ως απαράδεκτη με την αιτιολογία ότι δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει την υπόθεση. Κατόπιν έφεσης που άσκησε ο FD, το Landesarbeitsgericht Baden-Württemberg (δευτεροβάθμιο δικαστήριο εργατικών διαφορών της Βάδης-Βυρτεμβέργης, Γερμανία) μεταρρύθμισε την απόφαση του Arbeitsgericht Stuttgart (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου εργατικών διαφορών Στουτγάρδης) και έκανε δεκτά τα αιτήματα του FD, επιβεβαιώνοντας παράλληλα ότι τα γερμανικά δικαστήρια είχαν όντως διεθνή δικαιοδοσία. Η ROI Land άσκησε αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, δηλαδή του Bundesarbeitsgericht (ομοσπονδιακού δικαστηρίου εργατικών διαφορών, Γερμανία). Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν τα γερμανικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της αγωγής του FD και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, ποιο είναι το εφαρμοστέο δίκαιο στην έννομη σχέση μεταξύ των διαδίκων της κύριας δίκης.
- 22 Όσον αφορά την έννομη σχέση, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η συμφωνία πατρωνίας συνιστά μονομερή δέσμευση την οποία ο FD μπορούσε να επικαλεστεί χωρίς να χρειάζεται να διαπιστωθεί προηγουμένως αδυναμία εκπλήρωσης εκ μέρους της R Swiss, ότι η ROI Land δεν υπεισήλθε στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις της R Swiss ως εργοδότης-συμβαλλόμενος μέρος της επίμαχης σύμβασης εργασίας και ότι, χωρίς τη συμφωνία πατρωνίας, ουδεμία σύμβαση εργασίας θα είχε συναφθεί μεταξύ του FD και της R Swiss.
- 23 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundesarbeitsgericht (ομοσπονδιακό δικαστήριο εργατικών διαφορών) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχει το άρθρο 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 21, παράγραφος 1, στοιχείο β', σημείο i, και παράγραφος 2, του [κανονισμού 1215/2012], την έννοια ότι εργαζόμενος μπορεί να εναγάγει νομικό πρόσωπο το οποίο δεν είναι εργοδότης του και δεν έχει κατοικία κατά την έννοια του άρθρου 63, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού στο έδαφος κράτους μέλους πλην όμως ευθύνεται, δυνάμει συμφωνίας περί πατρωνίας, άμεσα έναντι του εργαζομένου για αξιώσεις από ατομική σύμβαση εργασίας συναφθείσα με τρίτο, ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου στον οποίο ή από τον οποίο ο εργαζόμενος εκτελεί συνήθως ή εκτέλεσε τελευταία την εργασία του στο πλαίσιο της σύμβασης εργασίας με τον τρίτο, εφόσον η σύμβαση εργασίας με τον τρίτο δεν θα είχε συναφθεί χωρίς τη συμφωνία περί πατρωνίας;
- 2) Έχει το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 την έννοια ότι η επιφύλαξη υπέρ του άρθρου 21, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού αποκλείει την εφαρμογή κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας προβλεπόμενου από το εθνικό δίκαιο κράτους μέλους ο οποίος παρέχει τη δυνατότητα στον εργαζόμενο να εναγάγει νομικό πρόσωπο το οποίο, υπό τις περιγραφόμενες στο πρώτο ερώτημα περιστάσεις, ευθύνεται άμεσα έναντι του εργαζομένου για αξιώσεις από ατομική σύμβαση εργασίας με τρίτο, ως "διάδοχος" του εργοδότη, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου της συνήθους εκτέλεσης της εργασίας, όταν δεν προβλέπεται τέτοια διεθνής δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με την παράγραφο 1, στοιχείο β', σημείο i, του κανονισμού 1215/2012;
- 3) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα και καταφατικής απάντησης στο δεύτερο ερώτημα:
- α) Έχει το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 την έννοια ότι ο όρος "επαγγελματική δραστηριότητα" περιλαμβάνει την εξαρτημένη εργασία στο πλαίσιο εργασιακής σχέσης;

- β) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, έχει το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 την έννοια ότι συμφωνία περί πατρωνίας, δυνάμει της οποίας ένα νομικό πρόσωπο ευθύνεται άμεσα για αξιώσεις εργαζομένου από ατομική σύμβαση εργασίας συναφθείσα με τρίτο, συνιστά σύμβαση την οποία έχει συνάψει ο εργαζόμενος για σκοπό σχετικό με την επαγγελματική του δραστηριότητα;
- 4) Σε περίπτωση που σε απάντηση των ανωτέρω ερωτημάτων κριθεί ότι το αιτούν δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση της διαφοράς:
- α) Έχει το άρθρο 6, παράγραφος 1, του [κανονισμού Ρώμη I] την έννοια ότι ο όρος “επαγγελματική δραστηριότητα” περιλαμβάνει την εξαρτημένη εργασία στο πλαίσιο εργασιακής σχέσης;
- β) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, έχει το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη I την έννοια ότι συμφωνία περί πατρωνίας, δυνάμει της οποίας ένα νομικό πρόσωπο ευθύνεται άμεσα έναντι εργαζομένου για αξιώσεις από ατομική σύμβαση εργασίας συναφθείσα με τρίτο, συνιστά σύμβαση την οποία έχει συνάψει ο εργαζόμενος για σκοπό σχετικό με την επαγγελματική του δραστηριότητα;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 24 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ’ ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 21, παράγραφος 1, στοιχείο β’, σημείο i, και παράγραφος 2, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι εργαζόμενος μπορεί να εναγάγει ενώπιον του δικαστηρίου του τελευταίου τόπου στον οποίο ή από τον οποίο παρείχε συνήθως την εργασία του ένα νομικό πρόσωπο το οποίο, ανεξαρτήτως αν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος, δεν συνδέεται τυπικώς μαζί του με σύμβαση εργασίας, αλλά, δυνάμει συμφωνίας πατρωνίας χωρίς την οποία δεν θα είχε συναφθεί η σύμβαση εργασίας με τρίτον, ευθύνεται άμεσα έναντι του εργαζομένου για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του τρίτου.
- 25 Υπενθυμίζεται ειδικότερα ότι, για τις διαφορές εκ συμβάσεων εργασίας, οι διατάξεις του κεφαλαίου II, τμήμα 5, του κανονισμού 1215/2012, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται το άρθρο 21 του κανονισμού αυτού, προβλέπουν μια σειρά κανόνων που, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 18 του ως άνω κανονισμού, αποσκοπούν στην προστασία του ασθενέστερου συμβαλλομένου μέσω ευνοϊκότερων για τα συμφέροντά του κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας (πρβλ. απόφαση της 21ης Ιουνίου 2018, *Petronas Lubricants Italy*, C-1/17, EU:C:2018:478, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 26 Το άρθρο 21, παράγραφος 2, του κανονισμού 1215/2012 ορίζει ότι ο εργοδότης που δεν έχει κατοικία στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί ενώπιον των δικαστηρίων κράτους μέλους σύμφωνα με την παράγραφο 1, στοιχείο β’, του εν λόγω άρθρου.
- 27 Η παράγραφος 1, στοιχείο β’, σημείο i, του ίδιου άρθρου προβλέπει ότι ο εργοδότης μπορεί να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου στον οποίο, ή από τον οποίο, ο εργαζόμενος εκτελεί συνήθως την εργασία του ή ενώπιον των δικαστηρίων του τελευταίου τόπου όπου εκτελούσε συνήθως την εργασία του.

- 28 Από τη δε νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 19, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001 καθίσταται σαφές ότι οι νομικές έννοιες που περιέχει η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύονται αυτοτελώς προκειμένου να διασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή, σε όλα τα κράτη μέλη, των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας τους οποίους θεσπίζει ο κανονισμός (πρβλ. απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2017, Nogueira κ.λπ., C-168/16 και C-169/16, EU:C:2017:688, σκέψεις 47 και 48).
- 29 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι εφόσον, όπως ορίζει το άρθρο 80 του κανονισμού 1215/2012, ο συγκεκριμένος κανονισμός καταργεί και αντικαθιστά τον κανονισμό 44/2001, η ερμηνεία που έχει δοθεί από το Δικαστήριο ως προς τις διατάξεις του κανονισμού εκείνου ισχύει και για τον κανονισμό 1215/2012 όταν πρόκειται για «ισοδύναμες» διατάξεις του (πρβλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), δεδομένου ότι το προαναφερθέν άρθρο 80 διευκρινίζει ότι «[ο]ι παραπομπές στον [κανονισμό 44/2001] θεωρούνται ότι γίνονται στον [κανονισμό 1215/2012] και διαβάζονται σύμφωνα με τον πίνακα αντιστοιχίας που περιέχεται στο παράρτημα III [του τελευταίου κανονισμού]». Από το ως άνω παράρτημα προκύπτει ότι το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 αντιστοιχεί στο άρθρο 19, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001. Επομένως, όπως και η διάταξη εκείνη, έτσι και το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς.
- 30 Όσον αφορά το άρθρο 21 του κανονισμού 1215/2012, επισημαίνεται ότι, όπως συνάγεται από τις σκέψεις 26 και 27 της παρούσας αποφάσεως, η διάταξη αυτή θέτει τους κανόνες οι οποίοι διέπουν τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων που επιλαμβάνονται διαφορών «από ατομικές συμβάσεις εργασίας» μεταξύ εργαζομένου και του εργοδότη του. Συνεπώς, η εφαρμογή των εν λόγω κανόνων προϋποθέτει σχέση εργασίας που συνδέει τον εργαζόμενο με τον εργοδότη του.
- 31 Επ' αυτού, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η σχέση εργασίας, οριζόμενη βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, χαρακτηρίζεται κυρίως από το γεγονός ότι ένα πρόσωπο παρέχει, για κάποιο χρονικό διάστημα, σε άλλον και υπό τη διεύθυνσή του, υπηρεσίες έναντι των οποίων λαμβάνει αμοιβή (πρβλ. απόφαση της 11ης Απριλίου 2019, Bosworth και Hurley, C-603/17, EU:C:2019:310, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 32 Ως εκ τούτου, μολονότι η έλλειψη τυπικής συμβάσεως δεν αποκλείει την ύπαρξη σχέσης εργασίας, εντούτοις η τελευταία προϋποθέτει σχέση εξάρτησης μεταξύ του εργαζομένου και του εργοδότη του και η ύπαρξη σχέσης εξάρτησης πρέπει να εκτιμάται κατά περίπτωση, σε συνάρτηση με όλα τα στοιχεία και με όλες τις περιστάσεις που χαρακτηρίζουν τις σχέσεις μεταξύ των μερών (πρβλ. απόφαση της 11ης Απριλίου 2019, Bosworth και Hurley, C-603/17, EU:C:2019:310, σκέψεις 26 και 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 33 Στο πλαίσιο αυτό, το γεγονός ότι μια εταιρία, όπως η ROI Land στην υπόθεση της κύριας δίκης, συνήψε απλώς και μόνον συμφωνία πατρωνίας με εργαζόμενο δεν αρκεί για να αποκλειστεί εκ προοιμίου η ύπαρξη σχέσης εξάρτησης μεταξύ του εργαζομένου και της εταιρίας αυτής.
- 34 Λαμβανομένων υπόψη όλων των ανωτέρω στοιχείων, το αιτούν δικαστήριο, το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο συναφώς, οφείλει να ελέγξει τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά και να εκτιμήσει, με γνώμονα τις περιστάσεις της συγκεκριμένης διαφοράς, αν υφίστατο μεταξύ του FD και της ROI Land σχέση εργασίας, χαρακτηριζόμενη από την ύπαρξη σχέσης εξάρτησης.

- 35 Στο πλαίσιο της εκτίμησης αυτής, κρίσιμες είναι ειδικότερα οι περιστάσεις υπό τις οποίες συνήφθησαν η συμφωνία πατρωνίας μεταξύ του FD και της ROI Land και η επίμαχη σύμβαση εργασίας μεταξύ του FD και της R Swiss, όπως παραδείγματος χάριν το γεγονός ότι, πριν από τη σύναψη της επίμαχης συμβάσεως εργασίας, ο FD συνδεόταν με άλλη σύμβαση εργασίας με την ROI Land και ότι η επίμαχη σύμβαση εργασίας δεν θα υφίστατο αν η ROI Land δεν είχε δεσμευθεί έναντι του FD με τη συμφωνία πατρωνίας ή, ακόμη, το γεγονός ότι αντικείμενο της συμφωνίας πατρωνίας ήταν ακριβώς η εξασφάλιση της καταβολής των μισθολογικών απαιτήσεων του FD. Το ίδιο ισχύει και για το γεγονός ότι η σύναψη των συμβάσεων αυτών δεν επηρέασε τη φύση των καθηκόντων που ασκούσε ο FD αρχικώς για τη μητρική ROI Land και ακολούθως για τη θυγατρική R Swiss, η οποία ανήκει εξ ολοκλήρου στην πρώτη.
- 36 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 21, παράγραφος 1, στοιχείο β', σημείο i, και παράγραφος 2, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι εργαζόμενος μπορεί να εναγάγει ενώπιον του δικαστηρίου του τελευταίου τόπου στον οποίο ή από τον οποίο παρείχε συνήθως την εργασία του ένα νομικό πρόσωπο το οποίο, ανεξαρτήτως αν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος, δεν συνδέεται τυπικώς μαζί του με σύμβαση εργασίας, αλλά, δυνάμει συμφωνίας πατρωνίας χωρίς την οποία δεν θα είχε συναφθεί η σύμβαση εργασίας με τρίτον, ευθύνεται άμεσα έναντι του εργαζομένου για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του τρίτου, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει σχέση εξάρτησης μεταξύ του εργαζομένου και του νομικού αυτού προσώπου.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

- 37 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι η επιφύλαξη σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 21, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού αποκλείει τη δυνατότητα δικαστηρίου κράτους μέλους να στηριχθεί στην εθνική του νομοθεσία για τη διεθνή δικαιοδοσία, ακόμη και αν είναι ευνοϊκότερη για τον εργαζόμενο.
- 38 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού ορίζει ότι, αν ο εναγόμενος δεν έχει κατοικία στο έδαφος κράτους μέλους, η διεθνή δικαιοδοσία σε κάθε κράτος μέλος ρυθμίζεται από το εθνικό του δίκαιο, με την επιφύλαξη του άρθρου 18, παράγραφος 1, του άρθρου 21, παράγραφος 2, και των άρθρων 24 και 25 του ίδιου κανονισμού.
- 39 Το άρθρο 21, παράγραφος 2, του κανονισμού 1215/2012 επιτρέπει, όπως υπενθυμίστηκε με τη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως, να εναχθεί εργοδότης ο οποίος δεν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος ενώπιον των δικαστηρίων κράτους μέλους, σύμφωνα με τα όσα προβλέπει το άρθρο 21, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1215/2012.
- 40 Επ' αυτού, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 21 περιλαμβάνεται στο τμήμα 5 του κεφαλαίου II του κανονισμού αυτού, το οποίο αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία σε ατομικές συμβάσεις εργασίας και έχει, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, όχι απλώς ειδικό αλλά και εξαντλητικό χαρακτήρα (πρβλ. απόφαση της 22ας Μαΐου 2008, Glaxosmithkline και Laboratoires Glaxosmithkline, C-462/06, EU:C:2008:299, σκέψη 18).
- 41 Εκ των ανωτέρω συνάγεται, αφενός, ότι κάθε διαφορά σχετική με ατομική σύμβαση εργασίας πρέπει να άγεται ενώπιον δικαστηρίου οριζομένου βάσει των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπουν οι διατάξεις του κεφαλαίου II, τμήμα 5, του κανονισμού αυτού και, αφετέρου, ότι οι συγκεκριμένοι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας μπορούν να τροποποιηθούν ή να συμπληρωθούν από άλλους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας του ίδιου κανονισμού, μόνον εφόσον

διάταξη του προαναφερθέντος τμήματος 5 παραπέμπει ρητώς σε αυτούς (πρβλ. απόφαση της 22ας Μαΐου 2008, Glaxosmithkline και Laboratoires Glaxosmithkline, C-462/06, EU:C:2008:299, σκέψη 19).

- 42 Όσον αφορά τη σχέση του εθνικού δικαίου με τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπονται από τον κανονισμό 1215/2012, όπως αυτή προκύπτει από το άρθρο 6 παράγραφος 1, του κανονισμού, παρατηρείται ότι η τελευταία διάταξη ορίζει ότι οι εθνικοί κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία τυγχάνουν, κατ' αρχήν, εφαρμογής όταν ο εναγόμενος δεν έχει κατοικία σε κράτος μέλος. Εντούτοις, η χρήση της φράσης «με την επιφύλαξη» σημαίνει ότι αποκλείεται η εφαρμογή του εθνικού δικαίου στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των अपαριθμούμενων διατάξεων. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 83 των προτάσεων του, πρόκειται για εξαντλητική απαρίθμηση εξαιρέσεων από την αρχή της εφαρμογής των εθνικών κανόνων για τη διεθνή δικαιοδοσία.
- 43 Η ως άνω ερμηνεία επιβεβαιώνεται από τον σκοπό του κανονισμού 1215/2012. Πράγματι, το πρώτο εδάφιο της αιτιολογικής σκέψης 14 του κανονισμού αυτού καθιστά σαφές ότι, κατ' αρχήν, όταν ο εναγόμενος δεν έχει κατοικία σε κράτος μέλος, υπόκειται στους εθνικούς κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που ισχύουν στο κράτος μέλος του επιληφθέντος δικαστηρίου.
- 44 Όπως όμως διευκρινίζεται στο δεύτερο εδάφιο της ίδιας αιτιολογικής σκέψης, για να διασφαλιστεί η προστασία των καταναλωτών και των εργαζομένων, προκειμένου να διαφυλαχθεί η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων των κρατών μελών στις περιπτώσεις που έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία, και για να τηρηθεί η αυτονομία των διαδίκων, ορισμένοι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού θα πρέπει να εφαρμόζονται ανεξαρτήτως της κατοικίας του εναγομένου. Αυτό ισχύει, όσον αφορά τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της προστασίας των εργαζομένων, για τις διατάξεις του κεφαλαίου II, τμήμα 5, του εν λόγω κανονισμού, οι οποίες προβλέπουν κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που εφαρμόζονται ενώ ο εναγόμενος δεν έχει κατοικία στο έδαφος κράτους μέλους.
- 45 Επομένως, όταν η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων κράτους μέλους δεν απορρέει από ειδική διάταξη του κανονισμού 1215/2012 στην οποία αναφέρεται το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, όπως είναι, παραδείγματος χάριν, το άρθρο 21, τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, να εφαρμόζουν την εθνική τους νομοθεσία για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας.
- 46 Αντιθέτως, σε περίπτωση που η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων κράτους μέλους απορρέει πράγματι από τέτοια ειδική διάταξη, η εφαρμογή της τελευταίας υπερισχύει έναντι των εθνικών κανόνων για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας, ακόμη και αν αυτοί είναι ευνοϊκότεροι για τους εργαζομένους (πρβλ. απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2021, Markt24, C-804/19, EU:C:2021:134, σκέψη 34).
- 47 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 86 των προτάσεων του, η ως άνω ερμηνεία συνάδει με τον σκοπό της ενοποίησης των κανόνων σύγκρουσης δικαιοδοσίας, ο οποίος διακηρύσσεται στην αιτιολογική σκέψη 4 του κανονισμού 1215/2012, καθώς και με την απαίτηση προβλεψιμότητας των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας, η οποία διατυπώνεται στην αιτιολογική σκέψη 15 του κανονισμού αυτού.
- 48 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι η επιφύλαξη σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 21, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού αποκλείει τη

δυνατότητα δικαστηρίου κράτους μέλους να στηριχθεί στους εθνικούς του κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 21, παράγραφος 2, ακόμη και αν οι εθνικοί κανόνες είναι ευνοϊκότεροι για τον εργαζόμενο. Αντιθέτως, όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής ούτε του άρθρου 21, παράγραφος 2, ούτε κάποιας από τις λοιπές διατάξεις που απαριθμούνται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού, το δικαστήριο αυτό είναι ελεύθερο, δυνάμει της τελευταίας διάταξης, να εφαρμόσει τους εθνικούς κανόνες για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας.

Επί του τρίτου και του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος

- 49 Προκαταρκτικώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η απάντηση στο τρίτο και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα είναι χρήσιμη για το αιτούν δικαστήριο μόνον εφόσον, κατόπιν των ελέγχων στους οποίους οφείλει να προβεί, καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν υφίσταται σχέση εργασίας μεταξύ του FD και της ROI Land, με συνέπεια η περίπτωση του FD να μην εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 21 του κανονισμού 1215/2012.
- 50 Επιπλέον, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού Ρώμη I, το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του και οι διατάξεις του θα πρέπει να συνάδουν με τον κανονισμό 44/2001. Στον βαθμό που ο κανονισμός εκείνος καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 1215/2012, ο επιδιωκόμενος αυτός σκοπός της συνοχής ισχύει και για τον τελευταίο (απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2022, ShareWood Switzerland, C-595/20, EU:C:2022:86, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 51 Κατά συνέπεια, το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα ενδείκνυται να εξεταστούν από κοινού.
- 52 Με τα ερωτήματα αυτά, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 και το άρθρο 6 παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη I πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι ο όρος «επαγγελματική δραστηριότητα» καλύπτει όχι μόνον ανεξάρτητη αλλά και μισθωτή δραστηριότητα, καθώς και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, αν, όταν στο πλαίσιο μιας τέτοιας μισθωτής δραστηριότητας έχει συναφθεί μεταξύ του εργαζομένου και προσώπου τρίτου προς τον μνημονευόμενο στη σύμβαση εργασίας εργοδότη μια συμφωνία δυνάμει της οποίας ο τρίτος ευθύνεται άμεσα έναντι του εργαζομένου για τις υποχρεώσεις του εργοδότη από τη σύμβαση εργασίας, η συμφωνία αυτή συνιστά σύμβαση συναφθείσα εκτός του πλαισίου και ανεξαρτήτως οποιασδήποτε επαγγελματικής δραστηριότητας ή οποιουδήποτε επαγγελματικού σκοπού.
- 53 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του τρίτου και του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος, ήτοι το ζήτημα αν μισθωτή δραστηριότητα καλύπτεται από τον όρο «επαγγελματική δραστηριότητα» κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 και του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη I, πρέπει να επισημανθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, μόνον οι συμβάσεις που συνάπτονται εκτός του πλαισίου και ανεξαρτήτως οποιασδήποτε επαγγελματικής δραστηριότητας ή οποιουδήποτε επαγγελματικού σκοπού, με μοναδικό στόχο να ικανοποιηθούν οι προσωπικές καταναλωτικές ανάγκες ενός ατόμου, εμπίπτουν στο ειδικό καθεστώς το οποίο προβλέπουν οι εν λόγω κανονισμοί για την προστασία του καταναλωτή ως θεωρητικά ασθενέστερου συμβαλλόμενου μέρους, ενώ τέτοια προστασία δεν δικαιολογείται σε περίπτωση συμβάσεως που αποσκοπεί σε μια επαγγελματική δραστηριότητα (πρβλ. απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2020, Personal Exchange International, C-774/19, EU:C:2020:1015, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 54 Επομένως, ουδεμία διάκριση ανάλογα με το αν η επαγγελματική δραστηριότητα είναι ανεξάρτητη ή μισθωτή προκύπτει από την ανωτέρω νομολογία, κατά την οποία πρέπει να εξετάζεται μόνον αν η σύμβαση συνάπτεται εκτός του πλαισίου και ανεξαρτήτως οποιασδήποτε επαγγελματικής δραστηριότητας ή οποιουδήποτε επαγγελματικού σκοπού.
- 55 Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται ότι η μισθωτή δραστηριότητα καλύπτεται εννοιολογικά από τον όρο «επαγγελματική δραστηριότητα» κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 και κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη Ι.
- 56 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος των ερωτημάτων αυτών, σχετικά με τον χαρακτηρισμό μιας συμφωνίας πατρωνίας όπως αυτή που συνήφθη μεταξύ του FD και της ROI Land, από την απόφαση περί παραπομπής συνάγεται ότι, εν προκειμένω, η συμφωνία πατρωνίας συνδέεται άρρηκτα με την επαγγελματική δραστηριότητα την οποία ασκούσε ο FD, δεδομένου ότι ο FD δεν θα είχε συνάψει την επίμαχη σύμβαση εργασίας χωρίς τη συμφωνία πατρωνίας.
- 57 Λαμβανομένου υπόψη του άρρηκτου δεσμού που συνδέει τη συμφωνία πατρωνίας με την επίμαχη σύμβαση εργασίας, δεν μπορεί να γίνει δεκτό, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 105 των προτάσεών του, ότι η συμφωνία συνήφθη εκτός του πλαισίου και ανεξαρτήτως οποιασδήποτε επαγγελματικής δραστηριότητας ή οποιουδήποτε επαγγελματικού σκοπού.
- 58 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 και το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη Ι έχουν την έννοια ότι ο όρος «επαγγελματική δραστηριότητα» καλύπτει όχι μόνον την ανεξάρτητη αλλά και τη μισθωτή δραστηριότητα. Επιπλέον, όταν μεταξύ του εργαζομένου και προσώπου τρίτου προς τον μνημονευόμενο στη σύμβαση εργασίας εργοδότη έχει συναφθεί συμφωνία δυνάμει της οποίας ο τρίτος ευθύνεται άμεσα έναντι του εργαζομένου για τις υποχρεώσεις του εργοδότη από τη σύμβαση εργασίας, η συμφωνία αυτή δεν συνιστά, για την εφαρμογή των ως άνω διατάξεων, σύμβαση συναφθείσα εκτός του πλαισίου και ανεξαρτήτως οποιασδήποτε επαγγελματικής δραστηριότητας ή οποιουδήποτε επαγγελματικού σκοπού.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 59 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 21, παράγραφος 1, στοιχείο β', σημείο i, και παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις,**

έχει την έννοια ότι:

εργαζόμενος μπορεί να εναγάγει ενώπιον του δικαστηρίου του τελευταίου τύπου στον οποίο ή από τον οποίο παρείχε συνήθως την εργασία του ένα νομικό πρόσωπο το

οποίο, ανεξαρτήτως αν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος, δεν συνδέεται τυπικώς μαζί του με σύμβαση εργασίας, αλλά, δυνάμει συμφωνίας πατρωνίας χωρίς την οποία δεν θα είχε συναφθεί η σύμβαση εργασίας με τρίτον, ευθύνεται άμεσα έναντι του εργαζομένου για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του τρίτου, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει σχέση εξάρτησης μεταξύ του εργαζομένου και του νομικού αυτού προσώπου.

2) Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012

έχει την έννοια ότι:

η επιφύλαξη σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 21, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού αποκλείει τη δυνατότητα δικαστηρίου κράτους μέλους να στηριχθεί στους εθνικούς του κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 21, παράγραφος 2, ακόμη και αν οι εθνικοί κανόνες είναι ευνοϊκότεροι για τον εργαζόμενο. Αντιθέτως, όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής ούτε του άρθρου 21, παράγραφος 2, ούτε κάποιας από τις λοιπές διατάξεις που απαριθμούνται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού, το δικαστήριο αυτό είναι ελεύθερο, δυνάμει της τελευταίας διάταξης, να εφαρμόσει τους εθνικούς κανόνες για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας.

3) Το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 και το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη I),

έχουν την έννοια ότι:

ο όρος «επαγγελματική δραστηριότητα» δεν καλύπτει μόνον την ανεξάρτητη αλλά και τη μισθωτή δραστηριότητα. Επιπλέον, όταν μεταξύ του εργαζομένου και προσώπου τρίτου προς τον μνημονευόμενο στη σύμβαση εργασίας εργοδότη έχει συναφθεί συμφωνία δυνάμει της οποίας ο τρίτος ευθύνεται άμεσα έναντι του εργαζομένου για τις υποχρεώσεις του εργοδότη από τη σύμβαση εργασίας, η συμφωνία αυτή δεν συνιστά, για την εφαρμογή των ως άνω διατάξεων, σύμβαση συναφθείσα εκτός του πλαισίου και ανεξαρτήτως οποιασδήποτε επαγγελματικής δραστηριότητας ή οποιουδήποτε επαγγελματικού σκοπού.

(υπογραφές)